

נקודה למחשבה

פרשת תזריע

עוצרים לחשוב.

תחושה שעלולה לדכא את חרותו הפנימית של האדם, לדכא את רצונותיו ומחשבותיו ולגרורם לו להניח את עצמו מובל על ידי כוחות שנראים לו גדולים ממנו.

את התחושה הזו בא תהליך הטומאה והטהרה לשרש. מתוך בניה אישית של האדם, ממצבו הנחות של טמא-מת, ועד לבניה הסופית של אדם טהור לחלוטין, מחזק המיטהר בליבו את תחושת החירות החשובה הזו. את היכולת לשלוט על מי שהוא ומה שהוא. מחזק בתוכו את הידיעה המהותית כי מצבו האישי תלוי אך ורק בפעולותיו ובהחלטותיו ולא באף גורם טבעי אחר.

כל מפגש עם מוות, גם מוות של יצור חי אחר, מוביל לתחושה הזו. לא באותה רמה של מפגש עם גופת אדם מת, אך גם עמידה מול גוויתו של שרץ מצריכה תהליך כזה של התבוננות ובניה עצמית. של החדרה פנימית שגורלנו הרוחני נתון בידנו ורק אנו נחליט מה יקרה עמנו.

בלידה, אנו עדים לתהליך דומה, אף שהוא הפוך בדיוק. ילד נולד כתוצאה מפעולות פיזיות רגילות, ומתוך תופעות טבעיות שיוצרות את הולד. קללת חוה 'בצער תלדי בנים' אף מסיטה את מחשבותיה של האישה מתהליך המיוחד בו היא שותפה, הבאת ילד נוסף לעולם, ועלולות לגרום לתקלה האמורה, התחושה כאילו כל הוויתו של האיש מוגבלת לכוחות הטבע.

שותפות בתהליך הטבעי הזה מחייבת אף היא פרק זמן להתבוננות ולבניה עצמית. תובעת את התהליך הנפלא של עליה מתוך טומאה לטהרה, בניה עצמית של גובה רוחני טהור ומרומם. דווקא לאחר מפגש קרוב עם כוחות הטבע שכביכול מחיות את האדם וממיתות אותו לאחר זמן, זו ההזדמנות לחזק את תחושת האחריות שניתנה לנו כמתנת שמים – לבחור ולשלוט על חיינו ורוחניותנו.

זוהי הסיבה שיוולדת טמאה כתוצאה מהלידה. כעת מגיעה לה ההזדמנות לחזק ולהשריש את כוחה וחשיבותה, על ידי שימת לב ליכולותיה ומחנותיה. למרות שאין לנו כיום את התהליך השלם של טומאה וטהרה, המסר העולה מתוך דינים אלו רלוונטי מאוד אף עבורנו.

בתקופות בהם אנו מרבים לשמוע על כוחנו הגדול ועל יכולתנו 'לקחת את גורלנו בידינו' עלינו לזכור ולהפנים שעל גופינו עצמו אין לנו שליטה. הגוף יכנע יום אחד לטבע ולכוחות הבריאה.

השליטה המלאה שלנו היא על רוחנו ותודעתנו האישית. הרגשותינו ומעלותינו אינן כפופות לשום כח מלבד בחירתנו האישית.

פרשת תזריע פותחת במצבה הדיני של אישה יולדת. **וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיֵּלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי יַגֵּת דֹּוֹתָהּ טָמְאָה: (ויקרא יב, ב)**

טומאה זו של היולדת טעונה ביאור. מדוע אישה שזכתה וילדה ילד או ילדה נאלצת לעבור תהליך כזה של היטמאות והיטהרות? מה מתרחש בתהליך הלידה שגורם לטומאתה של האם? על מנת להבין זאת עלינו להתבונן במהותה של הטומאה.

בסיומה של פרשת תזריע, מעמיד הרב שמשון רפאל הירש הסבר ארוך ומפורט על הטומאה ודיניה. בתוך דבריו הוא כותב כך:

'כל שורה בהלכות טומאת מגע מעידה, שהטומאה אינה חלאה מיסטית, מאגית, חומרית – אם כי לא נתפסת – העוברת לאדם ולחפץ על ידי מגע במת, בנבילה ובחולה; אלא הנושאים הנידונים בהלכות אלה – הם ויחסייהם – מייצגים תפיסות ומושגים.'

הטומאה אינה מצב טכני שנוצר בהכרח כתוצאה ממפגש כלשהו של אדם עם דבר מה טמא, כי אם תהליך רעיוני אותה מבקשת התורה להעביר אדם שחוה מציאות מסוימת.

הטומאה הגבוהה ביותר היא טומאת מת. טומאה שחלה על אדם שיצר קשר עם גופת מת.

האדם נברא ונמצא בזה העולם על מנת ליצור. על מנת לקיים את מצוות ה' ולחיות בעולם הזה בצורה הטובה ביותר. את היצירה והעשייה יכול הוא לבצע רק מתוך אמונה ביכולותיו ובכישוריו. כניעה לאיתני הטבע מסוכנת לאדם מאמין עד מאוד. התחושה כביכול הוא מוגבל למציאויות טבעיות שונות שאינן מאפשרות לו חירות מחשבתית, מובילה לניוון מחשבתי ולכניעה מיידית לתאוות ומאווים פיזיים. תפקידו של האדם, לאורך כל הדרך, להשתחרר מהתפיסות המגבילות הללו ולהיצמד להוראה האלוקית של 'ובחרת בחיים', הוראה שנותנת כח ביד האדם לבחור ולהחליט בעצמו על עתידו ועל חיו.

המוות, מערער תפיסה זו. המוות מעמיד את גוף האדם מול החידלון וחוסר יכולת העמידה. כאשר אדם פוגש במת הוא רואה את אפסיות החומר ואת חוסר הסיכוי להתמודד עם הגורל הצפוי לכל אחד.

תחושת חוסר האונים הזו עלולה לחזור גם אל תחושתו האישית של האדם.

צפייה בחולשתו המובנית של הגוף עשויה לחלחל אל רגשותיו ותודעתו של המתבונן וליצור תחושה שלא תבדיל בין החומר לבין הרוח.